

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
7e jaargang, nr 3, maart 1978.

UITNODIGING

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met film die doorgaat op

donderdag 30 maart 1978 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Afdeling Oostende, Dr. Colensstraat, 6, Oostende.

Het onderwerp : TUSSEN WATER EN WIND

De spreker : de heer BOSSUYT.

Er zijn op onze kust nog een duizendtal vissers. Jaarlijks vermindert dit aantal, alsook het aantal vaartuigen die ter visserij uitvaren. Alhoewel hun bedrijvigheid al eeuwen wordt uitgeoefend weten de meeste Oostendenaars weinig of niets over de manier waarop dit gedeelte van de actieve bevolking aan haar brood komt en welke inspanning zij zich moet getroosten om ons op tijd en stond een heerlijke portie vis op tafel te brengen. Wat wij over dit alles weten is meestal van horen zeggen. De heer BOSSUYT, een rasecht Blankenbergenaar en een gekend cineast van documentaire films heeft het leven van onze vissers op onweergaloze manier in beeld gebracht. Samen met hem kunnen we dit machtig epos uit het leven van de Oostendse vissers beleven.

Ook niet leden zijn van harte welkom op deze voordracht, die zoals steeds gratis door de kring wordt aangeboden.

J. B. D.

HET HEEMKUNDIG MUSEUM.

Het Heemkundig Museum De Plate is open elke zaterdag van 10 tot 12u. Ter gelegenheid van de Paasvakantie is het Museum iedere dag geopend van 10 tot 12u en van 15 to 17u, in de periode van zaterdag 25 maart tot zondag 9 april (de dinsdagen niet).

G. V.

LIDGELD.

Nieuwe leden kunnen zich laten lid maken door storting van de som van 200 F. op rek. nr 750-9109554-54. Het spreekt vanzelf dat de huidige leden die nog niet in orde zijn met de betaling van hun lidgeld nog altijd terecht kunnen mits storting op bovenstaand rekeningnummer.

O. V.

IK GA ZWEMMEN.

In het "Reglement van inwendige orde" Thermen Zwemkom - uitgegeven in 4 talen, gedrukt bij Unitas - Oostende, nr 3.047 (1948+).

Het geheel behelst 21 artikels. Daaruit wil ik enkele bijzonderheden vermelden :

Art. 2. Er waren "Tickets van verschillende prijzen, betreffende de entree, het bad, het huren van linnen, sandalen, kostumen enz...". De toegang kon verkregen worden door een gamma van kaarten : een "Twaalfbladenkaart", een "abonnement van 31 entrees", "jaar- of zes maand abonnement" (daar moest een foto op), "zomerabonnement" (geldig voor 3-2-1 maand) en tot slot "Uitnodigingskaarten". Deze laatste werden door het Schepencollege aan de leden van het geneeskundig korps en hun familie afgeleverd. Deze mogelijkheid bestond ook voor de gemeenteraadsleden en familie maar dit dan met "recht op entree en halfprijbad".

Art. 7. zegt "een badhokje mag ten hoogste 45 minuten bezet worden. Daarin is begrepen de tijd nodig voor het uit- en aankleden (dit uitsluitend in de badhokjes ..) "bij langere duur moest er een tweede ticket genomen worden".

Art. 8. verbiedt :

- baden of zwemmen onmiddellijk na de maaltijden ;
- in de zwemkom, of in de omtrek de spuwen ;
- te schreeuwen, te fluiten, te zingen, ... zich onbehoorlijk te gedragen of ene houding aan te nemen die strijdt met de goede zeden ;
- te roken in de badhokjes ;
- honden mede te brengen".

Art. 13. "Kinderen beneden schoolplichtige ouderdom worden in de zwemkom niet alleen toegelaten".

Art. 15. "Het is streng verboden van boven de gaanderij in de zwemkom te springen, andere personen onder water te dompelen of op welke andere manier ook de orde te storen".

Art. 17. "Mannen en vrouwen moeten een behoorlijk badkostuum dragen. Dit badkostuum moet ofwel wit zijn, ofwel onverkleurbaar".

Bij het lezen van artikel 15 is het niet te verwonderen dat de badmeester ons in de tijd niet graag zal komen.

S. Ippel

PROVINCIAAL COMITE VOOR MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN.

Op 25 januari j.l. verscheen in het Belgisch Staatsblad het Ministerieel Besluit van 20 september 1977 ter benoeming van de 21 leden van het Provinciaal Comité voor Monumenten en Landschappen van West-Vlaanderen.

De installatievergadering had plaats in het Provinciaal Hof te Brugge op woensdag 22 februari j.l. onder voorzitterschap van de Heer Gouverneur Ridder P. van Outryve d'Ydewalle en in aanwezigheid van Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur.

Bij de 21 geïnstalleerde leden zijn er voor de eerste maal 5 uit de kuststreek ; namelijk de heren J. Tanghe, architect ; W. Snauwaert, ingenieur en O. Vilain, Stadsbibliothecaris (allen uit Oostende), M. Dubois, architect uit Middelkerke en G. Boterberghe uit Blankenberge.

"De Plate" is gelukkig twee van haar medewerkers, de heren O. VILAIN en M. DUBOIS om die benoeming te kunnen feliciteren.

A. Van Iseghem

OOSTENDE IN DE FRANSE TIJD - KRONIEK VAN DE VOORNAAMSTE GEBEURTENISSEN. III.

1794. 6 jan. Generaal Stewart, bevelhebber van de Oostenrijkse en Engelse strijdkrachten, begint troepen te evacueren.

7 jan. De keizer geeft toelating tot het aanleggen van een nieuw kerkhof. (Dat gebeurt later - zoals Keizer Jozef II bevolen had - buiten de stadswallen en wel in een moerassig terrein aan de Torhoutse Steenweg - waar nu de squares gelegen zijn) (1).

17 jan. Prins Adolf, zoon van de Engelse koning, inspecteert de stad en het resterend garnizoen.

maart - april. Nieuwe aftocht van geallieerde troepen naar Oostende. Naar verluidt worden ze achtervolgd door 60.000 Fransen.

5 april. De Oostenrijkse keizer verbiedt elke revolutionaire propaganda.

15 mei. Oostende stuurt weer 30.000 flor. naar Brussel, per trekschuit.

15 juni. Aartshertog Jozef, broer van keizer Leopold, komt de stad inspecteren. Het Franse leger nadert. Haastige emigratie, meestal naar Zeeland. De kas van de Zwarte Zusters in veiligheid gebracht naar Holland. Archief en kostbaarheden van de parochiekerk naar Hamburg (zie Vlietinck, O.C. blz. 13)

17 juni. De stadsarchieven door eerste schepen J. De Vette naar Vlissingen verscheept (met het kofschip van kapitein Cornelis - zie Vlietinck O.C. blz. 13).

20 juni. Burgemeester A.J. van Iseghem vlucht ook naar Vlissingen. Volgende dagen : massale uittocht van notabelen, ontzet door de berichten over de gruwelen begaan door de Terreur in Frankrijk.

28 juni. Paniek in Oostende bij 't vernemen van de Franse overwinning (onder Jourdan) bij Fleurus (26 juni 1794).

29 juni. een ordeloze bende van 700 boeren komt toe, uit de grensstreken en uit het Veurnse.

30 juni. De laatste Engelse troepen schepen in. Voor hun vertrek vernagelen de Oostenrijkers de kanonnen en gooien de munitie in het water. Het bastion van het Platform wordt vernield.

1 juli. Hannoveriaanse infanteristen en Hessische dragonders, komende uit Nieuwpoort, trekken haastig door de stad.

17u30. Aan de Westpoort verschijnen één Franse officier en 5 huzaren, de voorhoede van 500 man die enkele uren later de stad bezetten.

3 juli. In de stad legeren meer dan 15.000 man. Voor de ogen van de verschrikte toeschouwers worden op de Grote Markt 6 Franse soldaten gefusilleerd, beschuldigd van kippendiefstal in Stene.

10 juli. Plechtige planting van de vrijheidsboom op de Grote Markt, in aanwezigheid van plaatscommandant Aubréa.

Invoering van de waardeloze assignaten en van de republikeinse kalender. Oprichting van departementen. Eindeloze opeisingen.

18 juli. Van Damme verovert Nieuwpoort na hardnekkige strijd. Zijn troepen trekken door Oostende en gaan zich voegen bij Jourdan.

7 aug. De nieuwe Cdt Bruyant kondigt de dood van Robespierre en het einde van de Terreur aan (27 juli 1794). Hij verzoekt de gemeenteraad dat te vieren met klokkengelui.

(1) zie : O. Vilain, Langs 't hard zand, blz. 21).

17 aug. De gemeenteraadsleden, verspreid en onwillig, gedurende 2 dagen onder arrest op het stadhuis.

Omstreeks 20 aug. Komst van 2 bataljons Sansculotten (les Fédérés de Paris) ter vervanging van de vorige troepen die naar Duitsland en Holland gestuurd zijn.

22 aug. De stad wordt een belasting van 2 miljoen (pond tournoois) opgelegd, te betalen in 5 dagen. Het geld wordt niet gevonden.

9 sept. 200 werklieden worden opgeëist voor militaire herstellingswerken.

1795. 20 jan. Nieuwe gemeenteraad aangesteld.

21 jan. Bruyant benoemt Van Meerbeeck tot baljuw.

6 febr. 11 burgers worden gevangen gezet tot de belasting betaald is. De helft daarvan mag met assignaten betaald.

16 febr. Terugkeer van ex-burgemeester van Iseghem. Hij vindt zijn goederen in beslag genomen. Ook die van andere notabelen. J. De Vette eveneens terug - niet echter baljuw Schottey.

Harde winter - veel honger en ellende - eetwaren duur - diefstallen.

7 april. Nieuwe vrijheidsboom geplant, de vorige is doodgegaan.

eind april. Franse soldaten plunderen de kramen op de markt.

mei. De zeelieden moeten zich laten aanmonsteren.

Hongersnood - het volk mort - gaat 's nachts plunderen.

De Franse overheid zal defaitisme en ambtsverzuim van de stadsmagistraten straffen met garnisairen (-ingelegerde soldaten).

21 juni. Bruyant vervangen door cit.-Cdt Limousin.

19 juni. Aankomst van nieuwe troepen. Het garnizoen telt meer dan 5.000 man.

1 sept. Zeegevecht vóór onze stad tussen Franse en Engelse bodems.

8 okt. De Franse bezetters vieren (met klokkengelui, beiaard, kanonschoten) de annexatie van België, gestemd te Parijs 1 okt. 1795.

28 nov. Oostende moet een bijkomende belasting betalen van 250.000 pond - op 24u te vereffenen in baar geld (geen assignaten!).

De religieuze gemeenschappen (Capucijnen, Oratorianen, Witte en Zwarte Zusters) moeten hun identiteit, hun aantal, hun roerende en onroerende goederen aangeven.

Boutteville, commissaire général, belast met het bestuur van de 9 Belgische departementen, waarschuwt Têtut, cit.-commissaire van het kanton Oostende, voor de activiteit van spionnen in onze stad.

25 dec. Zeegevecht op de rede van Oostende - 2 Franse brikken vluchten binnen, met gebroken masten.

(vervolgt)

G. Billiet

OUDE PRENTKAARTEN.

Door "La Fibule" werd een prentkaartencatalogus uitgegeven. Voor massa's prentkaarten worden de gemiddelde waarden volgens thema opgegeven. De catalogus is rijkelijk geïllustreerd en voor vele verzamelaars een belangrijke documentatiebron. Een jammerlijke zaak : de meertalige teksten doen wat amateuristisch aan.

Prijs : 500 F. te bestellen bij "La Fibule", Rogierlaan 74, 1040 Brussel.

O. V.

OSTEND, OSTEND I FORGET THE REST.

Marcus CUMBERLEGE is een jonge Engelse dichter en wereldreiziger die een voorlopig onderkomen gevonden heeft in een gezellige patriciërswooning van het oude Brugge. Toen hij met zijn vriend Owen Davis een fietstocht maakte langs het kanaal Brugge-Oostende en de koningin der badsteden in zicht kreeg, werd hij zo geestdriftig dat hij zin kreeg om zijn fiets in het kanaal te gooien. Thuisgekomen schreef hij :

Ostend, Ostend
I forget the rest
shiver my handlebars
puncture my back-pedal brakes

Het verscheen in een dichtbundel "Bruges, Bruges" (uitgegeven door Manufaktuur, Brugge 1975). Hiermee bracht Marcus Cumberlege een kleine ode aan Oostende.

John Gheeraert

G.K. CHESTERTON AAN DE VLAAMSE KUST.

"Flanders has the flattest and most prosaic of landscapes, but the most violent and extravagant of buildings" is een uitspraak van G.K. Chesterton, hem ingegeven bij het aanschouwen van het Brugse Belfort.

Wat dezelfde auteur beschrijft in het volgend fragment van zinn opstel "Little birds won't sing" is mij een raadsel.

"On my last morning on the Flemish coast, when I knew that in a few hours I should be in England, my eye fell upon one of the details of Gothic carving of which Flanders is full. I do not know whether the thing was old, though it was certainly knocked about and indecipherable, but at least it was certainly in the style and tradition of the early Middle Ages. It seemed to represent men bending themselves (not to say twisting themselves) to certain primary employments. Some seemed to be sailors tugging at ropes ; others, I think, were reaping ; others were energetically pouring something into something else".

Dat hier een Oostends beeldhouwwerk bedoeld wordt, is mogelijk, want op de volgende bladzijde schrijft hij "I was still thinking about this small problem when I walked along the pier at Ostend". Misschien kent een lezer de oplossing ?

John Gheeraert.

DE BEAUCOURT DE NOORTVELDE.

In het januari-nummer publiceerden wij een bibliografie van Robert de Beaucourt de Noortvelde. Over zijn Ostendiana II schreven wij dat dit deel nergens te ontdekken viel, doch dat het waarschijnlijk zijn "Biographie Ostendaise" was dat als tweede deel diende beschouwd te worden.

Thans hebben we een bijna identiek exemplaar van zijn "Biographie Ostendaise" (1900) in handen gekregen met op het titelblad "Ostendiana, tome second" gedrukt in plaats van "Biographie Ostendaise". De Beaucourt heeft dus heel eenvoudig, om zijn "Biographie Ostendaise" afzonderlijk te kunnen verspreiden voor een gedeelte van de oplage de reekstitel weggelaten. Tevens ontbreekt aan dit deel het vervolg (p. 207-270), dat enkele jaren later verscheen onder de titel "Suite - Biographie Ostendaise".

O. Vilain

EEN BRIEF UIT OOSTENDE OVER DE "SLAG BIJ NIEUWPOORT" (1600).

"... So periculeusen volcomen veldtslagh en is niet ghegeven in dese landen in hondert jaren ...", verzuucht Johannes Wtenbogaert, een gevierd geestelijke uit Den Haag, die een belangrijk aandeel had in de voornaamste gebeurtenissen van het eerste kwart van de zeventiende eeuw. Hij vergezelde o.m. Prins Maurits van 1599 tot 1614 op zijn veldtochten als predikant bij het leger. Zijn briefwisseling, gedeeltelijk bewaard gebleven, werd verzameld en met aantekeningen uitgegeven door H.C. Rogge, onder de titel : "Brieven en onuitgegeven stukken van Johannes Wtenbogaert" (Utrecht, Kemink en Zoon, 1868), in de reeks "Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht", nr. 11). In deel I (1584-1618-, blz. 46-51, vonden wij een enthousiast verslag, geschreven te Oostende op 3 juli 1600, over de Slag van Nieuwpoort. Enkele uittreksels :

... De slach is gheschiet niet wijt van Nieuport, ten deele binnens duyns, in duyn ende op 't strande, met grote ongelegenthey, als men dencken mach... 't Getal datter de vyandt ghelaeten heeft is noch onbekent, sijn Excell. seyde van van vijf duysent, ecnighe meer, eenighe min. Dit is waer datter over de hondert vendelen sijn in de stadt ghebracht, ende soo wel de duynen als strant van Nieuport af tot Oostende toe vol dooden. Doch hebben wij oock veel volck ghelaeten ende veel capiteynen, uytgenomen de heere Veer (1) (die gequetst is), zyn alle onse Hoofden ghesont ... Somma het is een bloedige, doch heerlijcke victorie, ons dunckt noch dattet een droom is... Mijn hert, mijn mondt ende mijn penne is vol, ende evenwel en weet ick niet wat meer schrojven... In de helle heeft (God) ons geleyt ende weder uytgebracht.

In Oostende desen derden Julij 1600.

J. Wtenbogaert

E. Smissaert

OVER PROF. DEPT.

Aen de nagedachtenis van Prof. Dr. G.G. Dept (Oostende, 1900 - Gent, 1946) werd in deel I van het "Nationaal Biografisch Woordenboek" (Brussel, 1964), kol. 404-406, door M.E. Dumont een notitie gewijd. Dept doceerde in de faculteit Letteren en Wijsbegeerte de vakken die op de aardrijkskunde betrekking hebben, alsmede de begrippen van de historische kritiek. Het was zijn grote verdienste de methode voor de studie van de historische aardrijkskunde van Vlaanderen vast te leggen. Onder zijn leiding promoveerde onze medewerker D. Farasyn in 1946 met als proefschrift : "De evolutie van Oostende en het Oostendsche in de 18e eeuw".

E. Smissaert

MOLENAARSTERMEN EN MOLENGESCHIEDENIS.

Als proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de Letteren aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen verscheen van Johannes P.A. Stroop, Molenaarstermen en molengeschiedenis. Een onderzoek naar herkomst, ouderdom en verbreiding van de benamingen voor enkele molenonderdelen in verband met de geschiedenis van de water- en windmolen in de Nederlanden. Nijmegen, Rodopi, 1977, XVII-279 blz., met bibliografie en woordregister. "De Nederlanden" omvat ook Vlaanderen, hoewel Oostendse molens niet vermeld worden.

E. Smissaert

(1) Sir Francis Vere

PASEN EN KINDERGELOOF

Het was tussen W.O. I en II in, wel de gewoonte om paaseieren te rapen, maar dan echte. Deze gewoonte is er gebleven. De paaseieren worden nu nog gezocht en geraapt in de tuin. De ouders leggen die buiten, tussen bloemen, onder struiken of in de takken, doch nu in choloade, in de winkel aangeschaft.

Dit gebeurt op Paaszaterdag. De kleintjes geloven nog dat op deze morgen de klokken terugkeren uit Rome. Op Witte Donderdag immers hoorde men die nergens meer, daar ze naar Rome waren gevlogen. Ze brengen die eieren mee en strooien ze overal rond. De oorsprong van dit gebeuren is moeilijk te achterhalen. Eén rijmpje bestaat nog : Bim bam beieren, de klokken leggen eieren.

1 APRIL : VERZENDERTJESDAG

Een grap die nog in gebruik is, vooral op de scholen. Meestal wordt een jongen op de "meester" afgestuurd, wanneer hij op de speelplaats komt, met het bericht dat hij hem bij zich doet roepen. Het loopt natuurlijk verkeerd, waarop hij wordt uitgelachen.

Deze gewoonte bestond reeds in 1930.

2 APRIL : SLUITERTJESDAG

Ook een plagerij die rond 1930 al werd beoefend, doch nu bij velen is vergeten, bestond er in dat bv. moeder werd oggesloten (meestal wanneer zij eventjes de bestekamer of het kleinste kamertje opzocht). Zij werd slechts los gelaten wanneer zij iets beloofde. Dit liep soms ook verkeerd af !

NOG PLAGERIJEN ONDER KINDEREN

Men zendt een jongen ergens heen om een loden vijl te gaan vragen.

De metser roept een jongen bij om te kontroleren of zijn gemetste muur recht staat. Daartoe beveelt hij het lood aan de bovenkant vast te houden, waarop hij het houten blok dat over de koord glijdt, naar beneden laat vallen, op zijn vingers natuurlijk !

Een paar ongerijmdheden, die als plagerij nog dienst doen :

De regen in flasschen vangen
Lege zakn rechte zetn.

Karel Clybouw.

OSTENDIANA III.

In 't VVF-Streepje van februari lezen we "Ostendiana III verschijnt" waarschijnlijk "eind maart of april".

Onze intekenaars gelieven ons nog één à 2 maanden geduld uit te oefenen.

V.V.F.-BIBLIOTHEEK.

In hetzelfde VVF-nummer lezen we dat enkele "verdwenen" boeken uit hun bibliotheek zijn teruggekomen. "De Plate" is daarover ten zeerste verheugd, want sinds de oproep in ons vorig nummer was er geen voordrachtavond van "De Plate" meer geweest, zodat onze leden meer dan waarschijnlijk met deze pijnlijke ontlenings-vergissing niets te maken hadden.

O. V.

3. HET ORGEL IN DE KAPEL VAN HET SINT-JANSHOSPITAAL.

De bouwer van dit bescheiden instrument (1 klavier, zonder pedaal) was, zoals op de orgelkast te lezen staat "F. LORET - ORGELMAKER - MECHELEN". François-Bernard LORET (°Dendermonde 1808) vestigde zich na het behalen van het diploma technisch ingenieur als orgelbouwer te Mechelen om er spoedig een grote faam te verwerven, tot in het buitenland toe.

Van dit instrument konden we het bouwjaar niet achterhalen. We vermoeden sterk dat het om een tweedehands orgel gaat, wellicht aangekocht van een of andere parochie of kapel en aangepast aan de eigen noodwendigheden van de kapelruimte. Zo moeten manueel en registertrekkers oorspronkelijk achter het orgelmeubel aangebouwd geweest zijn : 10 gestopte registergaten wijzen daarop. Om nu de organist(e) een rechtstreekse kijk op de kapelruimte te geven, werd het klavier aan de linkerzijkant van de kast geplaatst.

In deze neogotische kapel (1) staat het orgel in het midden van het doksaal. De kast in vernist eikehout, en met sober neogotisch snijwerk versierd, meet 300 cm hoog, 154 cm breed en 90 cm diep. Door de kast heen steken bovenaan enkele pijpen van de MONTRE 8' door. De kast is geconcipieërd voor een orgel van het viervoets-type. De frontpijpen zijn stom ; bij één ontbreekt de voet. De dispositie staat nog duidelijk leesbaar op de porceleinen registertrekkers :

DOLCINA 4'
FLAGEOLET 2'
FLUTE 4'
VIOLA 8'
MONTRE 8'
BOURDON 8'
SALICIONAL 8'

Het manueel heeft een omvang van C tot g''' ; de ondertoetsen zijn met ivoor belegd, de bovenste zijn in ebbhout. De tractuur, zowel van toetsen als registers, is volledig mechanisch. De windvoorziening gebeurt met een elektrische motor, aangebouwd aan de rechter zijkant. Voorheen moest men draaien aan een wiel, achter het meubel. Dit wiel bediende een hefboomsysteem dat de blaasbalgen opende en sloot. Het pijpwerk lijkt betrekkelijk goed bewaard gebleven.

Dit orgel, dat naar getuigenis van de vroegere zuster-organiste buitengewoon zacht en fijn moet geklinken hebben, is nu onbruikbaar geworden. De windlade is gebarsten, vandaar geweldig veel doorspraak. Sommige houtverbindingen zijn reeds fel door de om zich heen wretende houtworm aangetast. Het instrument verkeert dus duidelijk in staat van verval. Een complete stereo-installatie heeft nu de functie van orgel en organist overgenomen.

Robert Hostyn

(1) N.v.d.r. : Over het St. Janshospitaal leze men verder :

J.B. DREESSEN, Het burgerlijk hospitaal ofte Sint-Janshospitaal te Oostende, in De Plate, november 1976, pp. 8-11.

JAARVERSLAG 1977.

Het is gebruikelijk dat we ons jaarverslag van het afgelopen jaar in "De Plate" publiceren. Plaatsgebrek belet dat ons deze maand te doen, doch in het april-nummer zal dit zeker gebeuren.

Redaktie

OVER ARY SLEEKs, MARIAKERKE EN KOEKELARE.

Omer Vilain besluit zijn "Langs de galerijen" met een hoofdstukje gewijd aan Ary Slekks, waarin (p. 140) staat :

"In 1932 verscheen zijn "Van een wondere parochie", een verhaal dat zich te Mariakerke afspeelde. Daarin werden alle namen door Slekks gewijzigd. Hij schrijft aldus over Moerkerke (Mariakerke) en Zandegem (Oostende)."

Een kleine rechtzetting ! Het boek werd weliswaar ingegeven door de destijdse fusie van Mariakerke bij Oostende, doch de nieuwe gemeente die met de typische naam Oedhave gesticht werd, is helemaal geïnspireerd door Koekelare, de gemeente vanwaar zijn vader Theodoor afkomstig was. In de naam Oedhave (denken we hierbij aan Houtave, een klein dorpje tussen Oostende en Brugge) zag hij de dialectische uitspraak van "Houd gaaf" (gaaf = ongeschonden ; houd het zoals het is) en/of, zelfs waarschijnlijker nog, van "Oude have" (have en goed = al wat iemand bezit, hier het aloude erfgoed). De mensen die in "de wondere parochie" optreden dragen veelal namen van Koekelarenaars : Meester Vervaecke, Tiste, Mevrouwtje van 't Kasteel, Geneeuw (met zijn mastellen "zoals hij ze 'n jaar of dertig geleden bakte") enz. Moerkerke en Zandegem zijn de namen van de Koekelaarse randgemeentjes Moere en Zande (die overigens ook in andere werk van Slekks opduiken...).

In 1937 hield Ary Slekks voor het Willemsfonds te Koekelare een voordracht met als onderwerp "Koekelare en mijn werk". Zijn derde roman, "Heen en weer" (1934), behandelt een Koekelaars gezin dat naar Wallonië uitwijkt, en terugkeert. Ook dit boek zit boordevol Koekelare !

Ik acht het niet nodig hier nader in detail te treden, dit heeft overigens niets met Ostendiana temmaken. Maar om een volle avond over Koekelare en zijn werk te spreken, zoals Slekks het deed, moet er wel bijzonder veel Coclarianan insteken !

Raf Seys

COMMISSIE VOOR STEDENSCHOON.

Gelet op het feit dat de heren Dreesen en Vilain zich in allerlei groeperingen zo actief inzetten voor de verdediging van het stedelijk gebouwpatrimonium wil ik U wijzen op het feit dat het precies 50 jaar geleden is dat er te Oostende een commissie voor Stedenschoon werd opgericht.

Het is het socialistisch gemeenteraadslid en dichter Daan BOENS, die dit op zitting van 30 maart 1928 voorstelde. De Gemeenteraad aanvaardde dit project op 4 mei 1928. De Commissie voor Stedenschoon, in het leven geroepen in augustus 1928 stond onder het voorzitterschap van Dr. Verhaeghe, Schepen van Schone Kunsten. Als secretaris werd D. Boens aangesteld, als leden o.m. de architecten Daniels en Pil, verder Ing. Van Mierlo en de schilders J. Ensor, J. De Clerck en L. Spilliaert, en het gemeenteraadslid Laroye.

Ook toen stond het probleem van de uitbreiding van het Zeestation centraal, naast o.m. de verbinding tussen het Leopoldpark en het Maria-Hendrikapark over de, tot demping veroordeelde derde bassin, en de aanleg van een nieuw Yachtdok in het zuidelijk deel van het schuuldok voor vissersloepen, de eerste bassin en op de gronden van de Oude Vismijn.

D. Farasyn.

VADERSTAD VANUIT ZEE

Van 't westenhoofd gezien, liefst over noen,
pronkt haarprofiel met licht uit oude prenten
en wie haar las uit schaarse perkamenten
staat hier te dromen op een hoog galjoen.

Of zit, ginds, langs haar zeedijk niets te doen,
de ogen dicht voor badkarren en tenten :
't hart kent een van zijn zekerste momenten
in een volstrekt en tijdeloos seizoen.

Oostende, goede zomerlijke stad
aan 't eeuwig orgel dat de golven trappen,
open muziekdoos, zuiver ruisend bad,

wanneer ik straks weer door uw park zal stappen
genees ik van veel heimwee en veel wind
omdat ik hier de verte in rust gevouwen vind.

Karel Jonckheere

Met toestemming overgenomen uit K. Jonckheere's recente dichtbundel "Na-Zicht"
(Brussel, Manteau, 1976), blz. 58.

§§§§§§§§§§

KERKHOFSTRAAT (1)

Slapen is drooms1
Slapen is droomslierten zwachtelen
rond de lichamen van wie u dierbaar zijn
Zo sterven zij, zo gaat verloren
wat u dierbaar scheen, maar schijn bedriegt.

Wek deze koele doden niet
laat ze langzaam verworden tot aarde,
tot stof op onze lippen

Zie, het is nacht nu ik dit schrijf
Zie, alles rust nu in de slaap
maar ik omzwachtel mij met droomslierten
Lazarus, hoe stierft gij voor de tweede maal ?

Roger Devriendt

(1) Bedoeld wordt de Stuiverstraat te Oostende
(Met toestemming overgenomen uit "Nieuwe Stemmen", jg. 34, nr 1, oktober-november
1977, blz. 8).

De hh. Vilain en Ippel brachten ons in het decembernummer van "De Plate" een aangename verrassing. In bijlage bezorgden zij ons een stadsplan, waarop de straten zijn aangegeven die in de 19e en 20e eeuw van naam veranderden. Zij staken de straatgedeelten die een dergelijk lot ondergingen vóór 1914 in het geel, deze die tussen de twee wereldoorlogen werden herdoopt in het blauw en tenslotte de straten die aan de beurt kwamen na 1945, in het groen. Zo gaven zij een overzichtelijke kijk op de "geteisterde gebieden" en op de periodes waarin de mutaties plaats vonden. Op de keerzijde staan naast de huidige benaming de vroegere straatnamen vermeld.

Zij hebben niet het ganse grondgebied van het Groot-Oostende onder de loupe genomen, maar zich geconcentreerd op de noordelijke helft van de stad. Het geannexeerde gedeelte van Middelkerke en de recent opgeslorpte gemeenten Stene en Zandvoorde hebben de auteurs uit hun studie gelaten.

Wie een dergelijk onderwerp behandelt zou in feite alle naamwijzigingen van bestaande of ontworpen straten, hoe gering en onopvallend deze ook mogen schijnen, moeten vermelden. Dus niet alleen totaal nieuwe namen maar eveneens de veranderingen doorgevoerd ten gevolge van een aanpassing aan het geldende taalgebruik van de vertaling van een naam, van de correctie van een foutieve spelling of nog de verandering van -straat in -laan of omgekeerd zouden moeten opgegeven worden.

Zo gezien zou het aantal gewijzigde straatnamen heel wat hoger liggen dan de 125 vermelde.

Als heemkundigen hebben de hh. Vilain en Ippel zich beperkt tot de opgave van de meest grondige veranderingen. De minder spektakulaire, de detailwijzigingen, zoals de verbeteringen van taalfouten of spellingsfouten hebben zij uit hun reeds lange lijst weggelaten.

Deze zienswijze willen wij wel bijtreden. Toch achten wij het noodzakelijk een aantal aanvullingen en verbeteringen aan deze lijst aan te brengen om een juist en meer volledig beeld te verkrijgen van de wijzigingen, die onze straatnamen te beurt vielen.

AARTSHERTOGINNENSTRAAT : het gedeelte tussen de Witte Nonnenstraat en de Jozef II-straat droeg tot 1858 de naam KORTE PEPPERSTRAAT.

AARTSHERTOGSTRAAT : maakte tot rond 1850 deel uit van de Steense Dijk. (1)

ACACIALAAN : voor 1914 de DUITSLANDSTRAAT, na 1918 de DIKSMUIDESTRAAT en de IERLANDSTRAAT. Sinds 1938 de ACACIALAAN.

ALBRECHT RODENBACHLAAN : was gepland als HAAGROZENLAAN of HONDSROZENLAAN. De nieuwe straat werd op 28 mei 1959 herdoopt in GUIDO GEZELLESTRAAT, benaming die opnieuw gewijzigd werd in ALBRECHT RODENBACHLAAN op 27 november 1970. De MONTENEGROSTRAAT, die in 1938 de NARCISSENLAAN werd, lag ten oosten van de HAAGROZENLAAN maar werd later afgeschaft. (2).

ANTOINE BELPAIRESTRAAT : was oorspronkelijk de ZWIJNEMARKT en werd in 1858 de "Place du Laboratoire". Bij de doortrekking van de Langestraat naar het westen toe werd het oostelijke deel van dit plein bewaard. In 1877-1878. In september 1937 werd de benaming AMMUNITIESTRAAT voor deze straat bedacht. De gemeenteraad was met de voorgestelde wijziging akkoord en de WERKPLAATSSSTRAAT werd de AMMUNITIESTRAAT-Rue des Munitions. Ammunitie en munitie hebben wel in spelling en klank veel met elkaar gemeen maar hadden naar het opzet van de raad toch met elkaar weinig te maken. Het lag immers in de bedoeling van de raad deze naam te geven ter herinnering aan de militaire bakkerij die jaren lang had gestaan op de Z.O. hoek van de Lange- en Hertstraat. Om al te veel discussies te vermijden besloot de raad in oktober 1937 dan maar deze straat de ANTOINE BELPAIRESTRAAT te noemen.

ASSISIELAAN : was vroeger de WAREGEMLAAN en SINT-FRANCISCUSSTRAAT.

AUGUST STRACKESTRAAT : heette bij de aanleg de PROSPECT- en UITZICHTSTRAAT. Eerst in januari 1936 werd de naam August Stracké aan deze straat gegeven. Moet dus blauw en niet geel gekleurd worden.

BLANKENBERGESTRAAT : gepland als JACOBSENSTRAAT.

CEDERDREEF : vroeger KASTANJEDREEF, gewijzigd bij besluit van 27.11.1970.

CHRISTINASTRAAT : alleen het gedeelte tussen de Jozef II-straat en de Van Iseghemlaan, dat voor 1858 de KERNEMELKSTRAAT heette mag in het geel gekleurd. De benaming KLEINE CHRISTINASTRAAT is ons onbekend. (3).

CIRKELSTRAAT : droeg in het midden van de 19e eeuw nog de correcte benaming KRINGSTRAAT. (4)

CLIVIALAAN : was vroeger de HYACINTENLAAN.

CONSTANT PERMEKELAAN : benaming gegeven in 1956 aan de westelijke helft van de HOFSTEDESTRAAT.

DR. VERHAEGHESTRAAT : vooraleer de naam SCHOLENSTRAAT in 1912 te dragen was aan deze straat de naam "Rue du Travail" toegewezen. (5).

DUINENSTRAAT : naam gegeven op 27 nov. 1970 aan de RAVERSIJDESTRAAT, waarvan een deel tot kort na 1918 de naam MUSEUMSTRAAT droeg i.v.m. het museum Stracké.

DUIVENHOKSTRAAT : in 1902 nog de PASQUINISTRAAT.

DWARSSSTRAAT : droeg nooit de naam KORTE KROMMESTRAAT. De foutieve benaming ontstond door de letterlijke vertaling van "Rue Courte Courbé", wat o.m. bij A. Sleeks is terug te vinden.

EDMOND IAPONSTRAAT : vroeger RENBAANLAAN, werd in 1922 gewijzigd en moet dus met een blauwe en niet met een gele kleur bedacht worden.

EDWARD ANSEEELEKAAI : is de naam in 1952 gegeven aan de Westkaai van het vlotdok van de nieuwe handelskom. Het lag in de bedoeling van de gemeenteraad op 23 november 1951 de REDERIJKAAI de naam te geven van H. BAELSKAAI en de westelijke loskade van het vlotdok voor visserssloepen, die toen nog geen naam had, de EDWARD ANSEEELEKAAI te noemen. Begin maart 1952 werd dit door de Heer Gouverneur goedgekeurd. In de tekst staat echter vermeld dat de Westkaai de naam Edward Anseelekaai zou dragen. Nu was de Westkaai de officiële benaming van het vlotdok voor handelsschepen en werd in die zin gewijzigd. Kaarten van Oostende in deze jaren opgemaakt vermelden de EDWARD ANSEEELEKAAI op de westelijke zijde van het vlotdok voor handelsschepen. Eerst op 26.6.1964 werden de benamingen in de oorspronkelijke gewenste zin veranderd.

ERNEST FEYSPLEIN : droeg eerst de naam NIEUWE MARKT, later STATIONSPLEIN en in juli 1888, VANDER SWEEPPEIN.

FRANS VERESTRAAT : wij menen dat deze straat nooit de naam TILMAN-SUYS droeg. (6).

GENERAAL JUNGBLUTHLAAN : als verbindingslaan tussen de Elisabethlaan en de Koninginnelaan aangelegd rond de eeuwwisseling met de naam PRINS ALBERTLAAN, later ALBERTLAAN. In 1934 werd een nieuwe benaming ingevoerd, de ASTRIDLAAN, nog eens gewijzigd in 1938 in GENERAAL JUNGBLUTHLAAN. Het grootste gedeelte van deze laan verdween bij de uitbouw van een villawijk en de aanleg van groene ruimte. Alleen het westelijke gedeelte nog geen derde van de oorspronkelijke lengte bleef bewaard.

GERANIUMLAAN : is de naam in 1957 gegeven aan een nieuwe binnenstraat van "De Gelukkige Haard" en geen wijziging van benaming. In 1938 werd de PORTUGALSTRAAT, die de HAAGROZENLAAN, nu ALBRECHT RODENBACHLAAN verbond met de HAELENLAAN, nu WILGENLAAN in GERANIUMLAAN omgedoopt. Bij naoorlogse veranderingen aan het B.P.A. aangebracht werd deze straat echter afgeschaft.

GOUWELOZESTRAAT : heette ten oosten van de Vijverstraat vroeger WATERINGSTRAAT. (7).

GRAAF DE SMET DE NAEYERLAAN : alleen het gedeelte tussen het Ernest Feysplein en de Lijndraaiersstraat, dit is de vroeger GOEDE WINDSTRAAT mag een gele kleur dragen. Het resterende deel is een nieuwe laan.

HENDRIK SERRUYSLAAN : vroegere benaming was niet de WERFKAAI maar wel de WERFSTRAAT. Vóór 1858 bestond deze straat uit twee gedeelten, de WESTMOLENSTRAAT, van het SCHOUWBURGPLEIN tot aan de SINT-JOZEFSTRAAT, en de WERSTRAAT tussen de SINT-JOZEFSTRAAT en de KEIZERSKAAI. (8).

HOEFIJZERSTRAAT : voorheen de NIJVERHEIDSTRAAT op Stene.

HOFSTRAAT : bij de aanleg van de straat was de naam BOLWERKSTRAAT voorzien. Maar tot 1858 werd ze PLATFORMSTRAAT genoemd. Vermits deze straat echter niet in het verlengde lag van de Platformstraat en wel grensde aan het PRINSENHOF besloot de gemeenteraad op 12 mei 1858 deze straat de "Rue du Jardin" te noemen. In het Nederlands werd dit HOFSTRAAT maar ook TUINSTRAAT.

HERTOGENPLEIN : oorspronkelijk was in het midden van de Acacialaan de bouw voorzien van een nieuwe kerk met aan de noordzijde een kerkplein, dat de naam zou dragen NIEUW KERKPLEIN. Het HERTOGENPLEIN is er het noordelijk deel van. (9).

HOUTKAAI : vóór 1914 nog als KOOLKAAI bekend. (10).

JAMES ENSORGAANDERIJ : onze beroemde GLAZENSTRAAT droeg tot 1923 de naam LEOPOLD II-GALERIJ. (11).

JOZEF II-STRAAT : vroeger SINT-JOZEFSTRAAT.

KAPELLESTRAAT : alleen het gedeelte tussen de Jozef II-straat en de Vindictivelaan, dat tot 1858 de naam SINT-THOMASSTRAAT droeg, mag in het geel. De benaming THOMAS DE GRYSPPERRESTRAAT is ons onbekend.

KAREL JANSSENSLAAN : vóór 1914 gewijzigde benaming van de NIEUWPOORTSESTEENWEG. Moet dus met een gele kleur aangeduid worden.

KONINGIN ASTRIDLAAN : in juli 1888 besliste de gemeenteraad de straat tussen de Leopoldlaan en de Wellingtonrenbaan de naam te geven "Rue Royale". In het begin van de 20e eeuw werd het gedeelte tussen de Chaletstraat en de Koninginnelaan naar het zuiden verlegd en omgebogen en kreeg de naam KROMMESTRAAT, terwijl de straat tussen de Koninginnelaan en de Renbaan de naam gegeven werd "Avenue des Courses", in onze taal omgezet tot RENBAANLAAN, KOERSENLAAN en KOERSENPLEINLAAN. Na de eerste wereldoorlog werd de laan en de straat de GENERAAL JUNGBLUTH- en sinds eind augustus 1938 de KONINGIN ASTRIDLAAN.

KONINGSSTRAAT : voorheen PARIJSSTRAAT. In juli 1888 gewijzigd, dus met een gele kleur en niet met een blauwe kleur op de kaart aan te duiden.

LEGE WEG : vóór 22.1.1971 deel van de Prins Roselaan ten westen van de Spalaan.

LEEUWERIKENSTRAAT : tot 27 september 1912 "Rue des Moissons".

LEANDRE VILAINPLEIN : is feitelijk een naam gegeven in 1962 aan het pleintje benoorden de "Peperbus". Tevens is het een wijziging van benaming voor het meest zuidelijke deel van de Kerkstraat, die nu niet meer eindigt aan de Prijs Boudewijnstraat maar aan de Sint-Paulusstraat.

LEOPOLD I-PLEIN : allereerste benaming was "Place Elliptique". Hoe dit in het Nederlands werd vertaald is ons onbekend. (12).

LEOPOLD III-LAAN : naam in 1956 gegeven aan de nieuwe laan tussen het Rondplein van de Werfkaai, sinds 25 juni 1965, VUURKRUISENPLEIN geworden en het Zeestation. Vroeger had men hier de STATIONKAAI, ten zuiden van het Tweede Handelsdok en de STAPELHUISKAAI ten zuiden van het Eerste Handelsdok. Deze twee namen werden eind september 1912 bedacht om alle misverstand te vermijden, vermits tot dan toe alle kaaien en straten rond de handelskommen nog de naam KEIZERSKAAI droegen.

MANSFELDSTRAAT : wij menen dat voor deze straat de naam FELIX LAUREYSSTRAAT nooit is voorzien.

MANITOBALAAN : was tot 1956 een deel van de Elisabethlaan.

MAURITS SABBESTRAAT : naam eerst in 1959 gegeven ten gevolge van een petitie, aan de KOEIJENSTRAAT. Moet dus in het groen en niet in het geel gekleurd worden. Het Z.W.-deel heette voorheen KOERSENPLEINSTRAAT.

MEIBLOEMPJESLAAN : was tot 1938 de ZWEDENSTRAAT.

MEIDOOORNSTRAAT : vroeger Z.W. deel van de Spaarzaamheidstraat, gewijzigd bij besluit van de gemeenteraad van 26 oktober 1962. (13).

MIJNPLEIN : tot 1879 met de benaming bedacht "Place de la Minque", wat in het Vlaams vertaald volgende vormen gaf : VISCHMIJNPLAATS, MINQUEPLAATS en VISCHMARKT. Na 1879 werd het OUDE MIJNPLAATS, om, tussen de wereldoorlogen in, MIJNPLEIN te worden.

NARCISSENLAAN : na 1945 nog HAAGROZENLAAN. (14).

OESTERBANKSTRAAT : heette oorspronkelijk "Rue des Huitres" en HOESTERSSTRAAT of OESTERSSTRAAT en liep tot het kruispunt van de Fortuinstraat en de Nieuwe Markt. Alleen het gedeelte van de Vrijhavenstraat ten oosten van de Fregatstraat droeg de naam BRUGGESTRAAT.

PAUL MICHIELSLAAN : eerste benaming was VAN CROMBRUGGE DE VLADSLOOLAAN.

PERRONSTRAAT : oudste benaming was POLDERSTRAAT, achteraf gewijzigd in "Place Neuve" en NIEUWE MARKTSTRAAT. In juli 1888 werd het STATIONSTRAAT en tenslotte op 27 november 1970, PERRONSTRAAT. (15).

PLAKKERSSTRAAT : in de 19e eeuw nog AMBACHTSTRAAT.

POSTSTRAAT : droeg tot in maart 1924 de naam OOSTSTRAAT.

PRINS BOUDEWIJNSTRAAT : was tot 1858 de KERKHOFSTRAAT. In mei 1858 besloot de gemeenteraad deze oude benaming te veranderen in SINT-PIETERSPLEIN. Bij de wederopbouw van de door brand vernielde SS. Petrus en Pauluskerk kreeg deze straat haar huidige benaming. Hier past dus een gele kleur en niet een blauwe kleur.

PRINS ROSELAAN : is een deel van de OUDE LANGESTRAAT. (16).

PROF. VERCOULLIESTRAAT : vooraleer de naam ONDERWIJSSTRAAT te dragen, gegeven in 1912, had men hier de HOOPSTRAAT.

SERGEANT DE BRUYNSTRAAT : door de tussenkomst van de "Koloniale der Kust" in juli 1926 werd de AMERIKALAAN in deze zin gewijzigd.

SINT-ANTONIUSSTRAAT : voorheen de AVISOSTRAAT.

SINT-JANSSTRAAT : vroeger KLAVERSTRAAT, was in 1932 nog de RUIMERSSTRAAT.

SINT-NIKLAASSTRAAT : op het einde van het Franse Keizerrijk heette dit straatje "Petite Rue de la Poste" en POSTHUYSSSTRAATJE.

SINT-PAULUSSTRAAT : het gedeelte tussen de Kapelle- en de Christinastraat noemde men niet BUITENHOFSTRAAT, maar wel COMPAGNIESTRAAT. (19)

SINT-PETRUS EN PAULUSPLEIN : hierin zijn gedeelten van vroegere straten en pleinen opgenomen. Het Z.W. deel hoorde tot 1858 bij de Sint-Jozefsstraat en werd in mei 1858 tot SINT-JOZEFPLAATS verheven, om op 17 februari 1891 in PRINS BOUDEWIJNPLAATS te worden herdoopt. Het Z.O. deel was vroeger de KOOPHANDELPLAATS en maakte voorheen deel uit van de VISSERSKAAI.

SINT-PIETERSTRAAT : is de benaming eerst in mei 1858 gegeven aan een straat die tot dan toe de naam droeg KERKHOFSTRAAT.

SLACHTERSSTRAAT : was tot voor korte tijd nog de BEENHOUWERSSTRAAT.

SLEUTELBLOEMLAAN : was vroeger de NARCISLAAN op Stene.

SPALAAN : het zuidelijk deel was gepland onder de benaming SAUVENIERELAAN.

SPANJAARDSTRAAT : in mei 1858 veranderde benaming van het SPAANS KWARTIER. Moet dus met een gele kleur en niet met een blauwe kleur aangegeven worden.

STERREBEEKLAAN : bij de planning van een heel wat langere straat was de naam CHANTILLYLAAN vooropgezet.

SIR W. CHRUCHILLKAAI : is de naam op de zitting van de gemeenteraad van 26 oktober 1973 aanvaard voor het kaaigedeelte vanaf de Mercatorsluis tot aan het einde van de landtong aan de oostzijde van het Montgomerydok. Het is dus geen wijziging van benaming.

STIJN STREUVELSLAAN : naamverandering op 26 sept. 1969 beslist voor een deel van Koninginnelaan, dat op 27 oktober 1967 met die naam was bedacht.

TROONSTRAAT : was tot 1924 de LEOPOLD II STRAAT. Het ALBERTUS RONDPLEIN is bij de verbreding en de ombuiging op deze plaats naar het zuiden vóór een tiental jaren verdwenen.

VAN ISEGHEMLAAN : eerste benaming was "Rue du of des Rempard(s)". Rond 1875 sprak men van de "Boulevard Léopold", maar het werd toch de NOORDSTRAAT en later de NOORDLAAN.

VAN DIJKSTRAAT : naamwijziging op 27 nov. 1970 aanvaard voor de KORENSTRAAT. (17).

VELODROOMSTRAAT : was in het Vlaams tot 1914 de WIELRIJDERSSTRAAT.

VINDICTIVELAAN : begin 1919 ingevoerde wijziging voor de KEIZERSKAAI. Het gedeelte tussen de ZUIDSTRAAT en het WATERHUIS hoorde vóór 1871 bij de Visserskaai.

VIOLIERENLAAN : nieuwe naam gegeven aan de Meibloempjeslaan, ten oosten van de Distellaan, na 1945.

VISSERSPLEIN : deed wel enkele jaren vóór 1914 dienst als ZWIJNEMARKT, maar werd officieël met deze benaming niet vereerd.

WAREGEMLAAN : tussen de wereldoorlogen in, de NEW-MARKETLAAN.

WELLINGTONSTRAAT : naast Duinenweg ook MARIASTRAAT en MARIAKERKESTRAAT. (18).

Wij weten dat deze lange lijst aanvullingen en verbeteringen nog niet alle doorgevoerde wijzigingen van straatnamen behelst. Zoals hoger vermeld is hier geen rekening gehouden met de wijzigingen, die het gevolg waren van het aanbrengen van de nodige verbeteringen aan de schrijfwijze of de spelling van zekere straatnamen.

In een artikel gepubliceerd in "Langs het hard zand" onder de titel "Straatnamen" heeft onze stadsbibliothecaris reeds gewezen op de oorzaken, die aan de basis lagen van de talrijke veranderingen die onze straatnamen te verduren kregen. Wij noemen ze derhalve niet meer op. Wel willen wij er enkele aan toevoegen.

Allereerst een oorzaak van politiek-taalkundige aard. Wij mogen niet uit het oog verliezen dat het Frans tot 1898 de enige officieël erkende taal in ons land was. Vlaamse vertalingen van Franse straatnamen hadden maar een officieus karakter, bestemd voor het gewone volk. In officiële documenten treft men dan ook voor één uit het Frans vertaalde straatnaam, diverse Nederlandstalige namen aan. Zo werd de "Rue du Jardin" de Hofstraat en ook de Tuinstraat, de "Boulevard Léopold" werd de Leopoldlaan, de Leopoldlei of de Leopolddreef. Wat te denken van de vertaling van de "Rampe du Cerf" in ... Optocht der Hertstraat. Eerst in 1912 achtte de overwegend Franstalige gemeenteraad het wenselijk bij het geven van namen aan een reeks nieuwe straten, kaaien, bruggen en dokken, deze ook van Vlaamse namen te voorzien.

Een andere oorzaak van veranderingen in onze straatnamen doorgevoerd, ook van taalkundige aard, is terug te vinden in de langzame overgang in de Vlaamse gewesten van lokale of regionale dialecten naar het A.B.N. en de veranderingen in de spelling van onze taal ingevoerd. Het Nederlands was in de voorbije decennia zeker zo stabiel niet als het Frans. Tussen de twee wereldoorlogen in, zorgde de Heer Porta, voorloper van de Heer Nagels, voor een correcte naamgeving aan Oostendse straten. Op zijn initiatief werden onder meer, de IJzerwegstraat en de Groenselmarkt als straatnaam in een moderne vorm gegoten.

Ook de voortdurende wijzigingen gebracht aan een of ander plan van aanleg van nieuwe wijken waren al te dikwijls een gelegenheid en een oorzaak om straatnamen te veranderen. Dit was vooral het geval in de wijken gegroeid ten westen en ten zuiden van de Elisabethlaan, aan de vroegere Albertlaan en op de O.P.E.X. Geplande straten werden er soms enkele meters verlegd, omgebogen, rechtgetrokken, geschrapt of ontworpen en van een nieuwe naam voorzien.

Dat wij uit de lijst opgegeven door de hh. Vilain en Ippel de Zwijnemarkt hebben geschrapt, zal wellicht niemand ons ten kwade duiden. Volkse benamingen van straten vormen immers een apart onderwerp. Om deze voor sommige lezers, misschien eerder saai opsomming op een plezierige wijze af te sluiten, willen wij U enkele minder bekende voorbeelden van volkse vervormingen van straatnamen opgeven. Wie kent er nog de Passagestraat? Waarschijnlijk niemand meer. Het was de naam door volksmensen gegeven aan de Jacob Besagestraat, op de O.P.E.X. Besage was en is nu nog voor de meeste Oostendenaars een totaal onbekend figuur. Hoe men in diezelfde wijk de vroegere Mac Leodstraat noemde kunnen wij om welvoegelijkheidsredenen hier niet neerschrijven. Wel kunnen wij U het raadsel helpen oplossen door U te zeggen dat de naam verband houdt met een onderdeel van het mannelijk lichaam.

D. Farasyn.

AANVULLENDE NOTA.

Het doet ons heel veel genoegen dat de heer Farasyn onze zinswijze bijtreedt dat er reeds té veel straten en pleinen van naam veranderden.

Hij gaat zelfs verder dan wij in onze opzoekingen door nog een reeks naamveranderingen aan de onze toe te voegen.

Wij houden er evenwel aan erop te wijzen dat wij niet volgens de kadastrale plannen gewerkt hebben, doch enkel die straatnamen hebben aangeduid die reeds op stadsplannen en in officiële (ook semi-officiële) teksten voorkwamen. Zo hebben we bv. "Rue du Travail" niet opgenomen, omdat we zover we weten de eerste huizen in die straat na de scholengroep Conscience werden gebouwd, en de latere Dr. Verhaeghestraat toen Scholenstraat heette.

Een paar zaken willen wij dan ook terechtwijzen. "De Kleine Christinastraat is ons onbekend" schrijft D. Farasyn. In "Ostende ancien et nouveau" (1860) door E. Bochart lezen we op p. 68 "La Petite rue Christine et l'ancienne rue au Lait-Battu ont été réunies sous la même appellation de rue Christine".

Cirkel- of Kringstraat? Die straat dateert van 1892. Het was aldaar dat "Le Cercle du Phare" zich administratief kwam vestigen.

In verband met de Kapellestraat is het Ary Sleeks die Thomas de Gysperrestraat aanhaalt.

Dat een gedeelte van de Sint-Paulusstraat niet Buitenhofstraat maar Compagniestraat noemde is gedeeltelijk juist. Het plan van 1856 door P. Van Hercke, stadsarchitect vermeldt: "rue Jardin de Compagnie".

In sommige gemeenteraadsverslagen spreekt men in de vorige eeuw wel over de Zwijnemarkt voor het huidige Vissersplein. Het was meer dan waarschijnlijk de aanduiding zoals men de Vismarkt, de Vleesmarkt en de Goedmarkt had. Dus niet officieel. Men ziet dat men met al die variërende benamingen alle kanten uitkan. We zijn echter de heer Farasyn dankbaar onze inventaris te hebben vervolledigd, zelfs met aanduidingen van tijdelijke kadastrale benamingen of veranderingen die ingevolge taalfouten of spellingscorrecties tot stand kwamen. Het moest toch éénmaal op papier gezet worden.

Voor de verdere opinieverschillen heeft Simon Ippel de zaken zelf nog eens nader bekeken. Zijn tekst volgt hierna. De nummers stemmen overeen met die welke naast de straten zijn aangeduid.

O. Vilain en S. Ippel.

NOTA'S VAN S. IPPEL :

- (1) Niet volledig juist. De opening tussen Café Coq d'or (Frans Week) en de bakkerij was de "oude" Steense Dijk, die dan met een boog terug in de richting van de Aartshertogstraat liep en er halverwege aan het hondenasiel uitkwam. De Sterstraat echter was wel de oude bedding van de Steense Dijk. Het gebogen gedeelte van de Steense Dijk aan de gasketel was eigenlijk de "bas"-weg (of lage weg bij droog weer). cf. Plan Buurtwegen 1844 Mariakerke.
- (2) Ons onbekend door offic. dokumenten. Wel gevonden op een kadasterplan.
- (3) Zie hoger in aanvullende nota.
- (4) Idem.
- (5) Idem.
- (6) Zie plan Vuurtorenwijk.
- (7) En de bestaande Wateringstraat dan ? Liep dood op de spoorweg, plan 507/13
- (8) Zie plan aanleg H. Serruyslaan - 00/18 Rue du Carémage 1896 vanaf Place du Théâtre. Id. 1839
- (9) Officieel geen naam, alleen op een plan van ontwerp
- (10) Tot 1942 zelfs in 't kadaster. Maar niemand kon zeggen op welke plaats.
- (11) Droeg de naam - juist. Maar was het officieel ? Meestal ontmoet men de benaming Leopoldgalerij.
- (12) Bepaling geweest van de ontwerper (gelijkaardig - Verbindingsstraat, Ontworpenstraat, enz.)
- (13) Dat deel van de Spaarzaamheidstraat is nooit aangelegd geweest : zoals Overvloed, Werkzaamheid, Vereniging eveneens niet, maar toch uitgevoerd werden volgens ontwerp met andere namen.
- (14) Na Haagrosenlaan nog Hondsozenlaan. Waarschijnlijk een fout in overschrijven.
- (15) Eerste benaming. Gistelse Steenweg in de volksmond de weg naar de Polder (of Polderstraat - weg). "Place neuve" thans deel Perronstraat enz.. juist 00/30. Maar is dat thans niet het E. Feysplein ? 1839 "Place de Stationnement".
- (16) Lange of legeweg ?
- (17) Beperken tot Oostends grondgebied 1971. Fusie 1971 - Verlenging van Steense straatnaam.
- (18) Duinenweg was de weg naar Mariakerke (Maria afgekort ? of Kerk ?). zie Gistelsesteenweg en Polderstraat.
- (19) zie hoger in aanvullende nota.

EN NOG EEN EINDNOTA.

Over heel wat straatbenamingen kan men zo gezien tot in het oneindige debatteren. Een laatste voorbeeld nog : In de nieuwe Ommeloper van de Sint-Catherinapolder van 1749 waren er slechts drie straten in dat poldergebied aangeduid : Stuiverstraat, Steense Straat en de Leffingestraat.

Wij hebben de indruk dat een tekenaar van Leffinge bij verstrooidheid gemakkelijk een paar letters kan vergeten om er Langestraat van te maken. Dus in de 18e eeuw was het wel degelijk Leffingestraat.

O. V.

BOEKEN.

MARCO POLO EN KAREL JONCKHEERE.

De eerste integrale vertaling in modern Nederlands van "Het boek van Marco Polo of de wonderen van een wereldreis" (Brussel-Den Haag, Manteau, 1977, 280 blz., geïll.) is van de hand van Karel Jonckheere. Pas verschenen en aanb. volen lektuur !

Prijs : 395 F.

E. Smissaert

HET BELEG VAN NIEUWPOORT.

Maria Vlamynck heeft einde 1977 een geschiedkundige roman over het beleg van Nieuwpoort gepubliceerd. Het verhaal is gesitueerd in de periode van de Franse Revolutie, nl. van 22 tot 30 oktober 1793.

Het manuscript van Maria Vlamynck werd in 1975 met een aanmoedigingsprijs bekroond door de Stad Nieuwpoort.

Prijs : 395 F. (Uitg. Mercurius, Antwerpen).

O. V.

JAARBOEK 1977 "TER CUELE.

Onze zustervereniging van Bredene "Ter Cuere" heeft zojuist haar jaarboek 1977 gepubliceerd.

De belangrijke bijdragen die we dit jaar kunnen lezen zijn :

- Recente gallo-romeinse vondsten te Bredene (Willy Debaillie) ;
- Het goed ter Schelle in de Potteriepolder (Raoul Eeckhout) ;
- Brief van een Bredense conscrit gericht aan zijn ouders (Richard Verbanck) ;
- 1919 : Terugkeer uit Engeland (Richard Verbanck) ;
- De kinderjaren van een kaaiegast (Camille Geselle) ;
- De "Festing Europa" te Bredene (Ferdinand Gevaert) ;
- De Duinenweg van de Geule tot het Spanjaardsduin (Richard Verbanck) ;
- De telling van het jaar 1748 (René Rotsaert).

Wie dit jaarboek wil bestellen kan dit door overschrijving van 250 F. ; (200 F. voor het jaarboek + 50 F. port) op rek. nr 000-0547808-49 van Mevr. Julia Defever, Bredene.

O. V.

NOSTALGIE.

In de jongste jaren hoort men dikwijls de uitdrukking "nostalgie naar het verleden". In het nov.-dec.nummer van tweemaandelijks tijdschrift voor kunst en lectuur "Vlaanderen", jg 1977 staat in het teken van "Nostalgie contra nieuwe esthetica ?"

Het inleidend woord is van Prof. L. Vander Kerken. Een paar treffende zinnen willen wij uit zijn bijdrage even aanhalen :

"Er is de materialistische ontevredenheid van mensen die vinden dat ze nog steeds niet genoeg comfort en welzijn genieten. Maar er groeit gelukkig ook een heel andere ontevredenheid, een ontevredenheid van de geest. Zij wordt ervaren als een grote "nostalgie". Het woord zelf komt van het Grieks, en is gevormd uit "nostos" wat zoveel betekent als 'een terugkeer naar huis' en 'algos', pijn, pijnlijk gevoel, brandend verlangen. Deze nostalgie doet de mens terug verlangen naar zo iets als een verloren 'tehuis' waarin men eenmaal gelukkig is geweest." en verder : "Zo doet elke mens die aan nostalgie lijdt : hij kijkt uit naar iets wat verloren ging en wat hij wil doen terugkeren. Niet met de ogen van het lichaam, maar 'mit der Seele'. Doch de nostalgie die heden ten dage groeit, is geen verlangen naar een verloren "belle époque", zij is een uiting van een veel dieper gemis, een gemis aan echte menselijkheid. De tijden zijn zo gesatureerd geworden dat die nostalgie steeds meer mensen - steeds meer jonge mensen vooral - aangrijpt."

O. V.

Met Pierre VAN HERCKE belanden we eigenlijk in de jaren die de échte Belle-Epoque voorafgaan : 1840-1880. Hij werd op 18 juli 1819 te Oostende geboren, nog volop in het Hollands Tijdvak dus. Zijn vader, Pierre VAN HERCKE Sr was ook al als architect aan de Stad Oostende verbonden. Na lagere studies kwam de jonge Pierre voor zijn bouwkundige opleiding in de Diensten van zijn vader terecht.

Anno 1840-41 werkten ze samen aan de plannen voor het nieuwe gevang op de Koolmarkt. Hun beide namen kwamen dan ook voor op de plaat die de eerste steenlegging van het gebouw op 7 december 1840 commemoreert (te zien in het Heemkundig Museum). Over het gevang en de rest van de wijk las u in september 1977 wellicht het uiterst boeiende artikel van Oostende-kenner D. FARASYN : "Van Gevang tot Koninklijk Lyceum".

Na de dood van de oude VAN HERCKE was de zoon dan ook de aangewezen persoon om het ambt over te nemen. Als stadsarchitect had VAN HERCKE jr. zo een groot aandeel bij de boringen van de artesische put, anno 1859. Hij stelde in dat verband een rapport op, dat we om. in BOCHART's : "Ostende ancien et nouveau" terugvinden.

Aan hem dankte de stad ook de planning van het eerste rioolsysteem. Het net kwam er pas na jarenlange klachten van de mensen die hinder hadden van het vieze afvalwater dat in beekjes over de straat stroomde. Vooral in de zomermaanden was de geur allerminst aangenaam ! Onvoorstelbaar in 1978 ! Nog van VAN HERCKE waren het entrepot, de plannen voor schoolgebouwen hier tussen 1840 en 1880 gebouwd, en verder natuurlijk van zowat alles dat in dezelfde periode voor rekening van de Stad Oostende werd opgetrokken.

VAN HERCKE was ook op andere gebieden werkzaam : zo publiceerde hij ca. 1865 een "Traité de phonéographie, ou l'art d'écrire au moyen de signes le son des mots aussi vite que la parole". Een steno-handleiding dus.

Er bestaat ook een stadsplan, door VAN HERCKE opgesteld. VERBOUWE vermeldde het reeds in zijn iconografische inventaris. De officiële titel luidt : "Plan du Port, de la Ville et des Environs d'Ostende avec le Nouveau Projet d'agrandissement et le grand Bassin de Chasse Revu et corrigé par Mr. P. VAN HERCKE, architecte de la Ville, 1856". Het Stadsarchief bewaart een exemplaar van dit interessante en zeldzame stadsplan, dat op de persen van DAVELUY gedrukt werd.

Na 1875 ging het blijkbaar minder goed met Pierre VAN HERCKE : de vele werken in verband met de uitbreiding van de stad eisten het maximum van de Dienst Openbare Werken. VAN HERCKE's projecten in verband met de urbanisatie van de stad werden nimmer uitgevoerd. In feit waren het Louis DELBOUILLE en zijn spitsbroeders die de teugels in handen hadden en we vermoeden dat VAN HERCKE, eigenlijk nog iemand uit een ander tijdvak, opzettelijk wat terzijde werd gelaten door die actieve, vooruitziende en keiharde zakenlui. Nogmaals, het is maar een vermoeden. In 1877 zou hij al twee jaar rust nemen, om in mei 1880 als 61-jarige zijn opruststelling aan te vragen. De gemeenteraad keurde zijn pensionering goed in hun decemberzitting van 1880.

VAN HERCKE was meteen de laatste ARCHITECT geweest die de Dienst Openbare Werken leidde : de Gemeenteraad achtte het opportuun in 't vervolg een INGENIEUR als Diensthoofd te benoemen. Ze gingen van de idee uit dat ingenieurs beter opgewassen waren tegen het vele, niet van technische problemen gespeende werk en dat in die drukke, snel evoluerende jaren 1880-1900. Ed. DE CUYPER werd VAN HERCKE's eerste opvolger en hij zou tot 1889 aanblijven. Ook nog in 1880 nam VAN HERCKE ontslag als brandweercommandant, dit na 35 jaar dienst.

Pierre VAN HERCKE was gehuwd met Caroline DE KEYSER. Ze woonden Wapenplein 12. Op 8 maart 1853 werd hen een dochter Marie geboren. Ze huwde hiemand minder dan Jules DAVELUY (Brugge 12 juni 1848 - Oostende 6 januari 1894), "Imprimeur Litographe de la Cour" en uitgever van het dagblad "L'Echo d'Ostende". Meteen een goed gegeven om de familie VAN HERCKE te plaatsen op het complexe schaakbord dat het Oostende van toen was (en nog steeds is trouwens). Marie stierf te Gent op 3 mei 1905. Pierre VAN HERCKE had nog een tweede dochter, Emma, alhier geboren op 7 maart 1856. Zij huwde Henri THONAR en stierf te Brussel op 9 juni 1912.

Caroline stierf te Oostende op vrijdag 17 april 1885, 63 jaar oud. Drie maand later, op maandag 20 juli 1885 stierf Pierre VAN HERCKE zelf.

Zijn begrafenis, op woensdag 22 juli, verliep met de nodige Belle-Epoque geplogenheden : in het sterfhuis kwam Burgemeester Charles JANSSENS persoonlijk een (passepartout-) lijkrede afsteken. De lijkstoet, waarin de harmonie "EUTERPE" opstapte, werd geopend door een detachement pompiers. Delegaties van de "SAUVETEURS BELGES" en van de maatschappij "HOOP IN DE TOEKOMST" volgden met hun vaandels.

De lijkstaf was bedekt met het vaandel van de spiritistische vereniging "DE ROTS", sociëteit waarvan VAN HERCKE lid was (1). Hij werd begraven in het familiegraf op het kerkhof aan de Nieuwpoortse Steenweg. Anno 1977 zagen we het monument er nog, links op een hoek van de centrale allée. Aan het graf hield VAN HERCKE's opvolger DE CUYPER een redevoering evenals Ch. DE SMET die een nogal mystieke lijkrede ten beste gaf in naam van de broeders van "DE ROTS". Dat was het dan voor VAN HERCKE.

N. Hostyn

(1) Over "DE ROTS" leze men : Omer VILAIN, Langs 't hard zand, p. 17-20: Spiritisme.

HET STATION VAN OOSTENDE.

Er is in de jongste tijd heel wat te doen geweest om te weten of het huidig station het zoveelste gebouw zal zijn dat voor de zagezegde "welvaart" zal moeten sneuvelen.

Na petitie en motie waaraan "De Plate" haar medewerking verleende had er ook een paneelgesprek plaats in het Ontmoetingscentrum. Na de uiteenzetting van O. Vilain, namens de actiegroep S.O.S. Station, kwamen de ingenieurs Tuytens (NMBS) en Vereycken (RMT) aan de beurt. Beiden verklaarden dat het station van de huidige plaats eigenlijk niet moet verdwijnen, maar dat ...

In feite kwam het hier op neer dat beide diensten nog steeds niet met elkaar aan tafel gezeten hadden om naar een gunstige oplossing te zoeken ! Met het gevolg dat Schepen J. Felix een dringend driemansgesprek (Stad, NMBS, RMT) eiste in het belang van eenieder.

O. V.

DE
1975

Yfischwilt van de Oostende...
Rogelvaan 30, bus 17
8400 - Oostende

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

18760